

WORTELEN IN EEN NIEUW LAND

OP DE VLUCHT VOOR OORLOG EN GEWELD
BELANDDE HET SYRISCH/SOEDANESE GEZIN HAJ TALIB
IN LEIDEN. ZE VONDEN ER EEN NIEUW THUIS.

Tekst: Florian van Rees **Foto's:** Marco Okhuizen

Met de capuchon van haar lange, gewatteerde winterjas over haar hoofd, loopt Aesha Haj Talib door de Leidse buurt Hoge Mors. Ze is op weg naar de peuterspeelzaal om dochtertje Kanda op te halen. Zoubaida van 4 blijft over op school. Het is een zachte dag, maar Aesha ervaart dat anders. „Nederland heel koud,” vindt ze. Meteen gevolgd door een stralend: „Nederland heel goed.”

Aesha en haar kinderen kwamen in februari naar Leiden, vanuit Soedan. Hun Syrische echtgenoot en vader, Mustafa, was hen anderhalf jaar geleden voorgegaan, op de vlucht voor oorlog en geweld. Hij plaveide de weg voor de hereniging van het gezin.

Aesha gaat vier keer in de week naar Nederlandse les, maar de taal leren is moeilijk en gaat langzaam. In haar flat komt alles van de plaatselijke kringloopwinkel. En ze vindt het hier dus koud. Ondanks dat alles heeft ze een twinkeling in haar ogen. Ze is blij, want ze is met haar gezin, ze zijn veilig en ze worden niet met de nek aangekeken. „En waar je gelukkig bent, voel je je thuis.”

Mustafa (45) en Aesha (34) kennen elkaar uit Libië. Mustafa, zoon uit een gezin met elf kin-

deren, groeit op uit Syrië. Hij studeert daar Arabische literatuur. Via studentenbaantjes werkt hij zich op tot opzichter in de bouw, met, sinds de eeuwwisseling, werk in Libië. Tijdens een klus op de universiteit van Darnah ziet hij

Op internet zoekt Mustafa informatie over landen in Europa. Hij leest dat Nederlanders aardige mensen zijn. Dat vindt hij belangrijk en daarom wordt Schiphol zijn bestemming. Het afscheid van zijn gezin is dramatisch.

**'IN DE UREN VOOR MIJN VERTREK
HIELDEN WE ELKAAR VOORAL VAST'**

Aesha, student Media, enig kind van Soedanese ouders. En zij ziet hem. Ze trouwen, krijgen kinderen, hebben het goed in een stabiel land, in een villa met drie verdiepingen.

Tot de burgeroorlog uitbreekt. Mustafa: „Daardoor kregen de Koerden in Libië het zwaar. Ik had veel Koerdische vrienden en collega's en dat keerde zich tegen mij. Ik werd ineens gezien als één van hen. Daardoor waren er op dat moment twee mogelijkheden: weggaan of gedood worden.”

Het gezin gaat naar Soedan, maar is ook daar niet veilig. Er trekken gewapende bendes door de straten. „Groepen van dertig, veertig mannen met messen. Angstaanjagend. Ze plunderen huizen en niemand is z'n leven zeker.”

„Ik vond het vreselijk om ze achter te laten. Het was midden in de nacht. In de uren voor mijn vertrek hebben mijn vrouw en ik elkaar vooral vastgehouden. Ze huilde heel hard. Mijn dochters heb ik laten slapen. Ik ben slecht in afscheid nemen. Op een gegeven moment heb ik dag gezegd en ben vertrokken.”

En daar staat-ie dan, in dat verre land, tussen die vreemde mensen, in een asielzoekerscentrum in de koude polder. Hoe moet het verder, wat moet hij doen, hoe werkt het hier? Hij stelt honderden vragen, aan iedereen die hij tegenkomt, maar met de antwoorden is hij niet tevreden. Hij moet alles precies weten, tot in de puntjes.

'DOOR ALLES TE DELEN, LEREN WE OOK VAN DE ERVARINGEN VAN DE ANDER'

„Hoe meer je iets kent, hoe beter je het je eigen kunt maken. Ook een nieuw land,” is zijn gedachte daarachter.

In het azc in Dronten wordt Google daarom zijn beste vriend. Eindeloos zit Mustafa achter de computer. Vluchtelingenwerk, opvang asielazoekers, gemeente, inburgeren, Nederlands leren, huisvesting, rijbewijs aanvragen, over alles zoekt hij informatie. Maar hij doet meer. Hij wil de maatschappij leren kennen. Daarom verdiept hij zich ook in wat Nederlanders doen in het weekend, wat ze eten, hoe ze hun koffie drinken en – vooral – wat wenselijk gedrag is. „Want door je goed te gedragen, kun je een band aangaan met de mensen om je heen, kun je onderdeel worden van een gemeenschap.”

Ondertussen maakt hij zich enorme zorgen om zijn vrouw en kinderen. De slapeloze nachten met beelden van zijn gezin dat zich stilhoudt als gewapende mannen langs het huis lopen, rijgen zich aan. Hij wil er niet aan terugdenken of over praten. Te moeilijk. „Dan komen de beelden terug, het was er zo gevaarlijk,” zegt hij, zichtbaar geëmotioneerd.

Rustig, vriendelijk en respectvol treedt Mustafa zijn nieuwe omgeving tegemoet. Op die manier ook, telkens wachtend op een nieuwe vraag, bescheiden, vertelt hij hoe een vreemd land een nieuw thuis kan worden. Ondertussen serveert Aesha koffie verkeerd met niet slechts één koekje, maar met een schaal vol zoetigheden. De telefoon van Mustafa blijft en licht om de haverklap op in zijn borstzakje, maar hij laat hem gaan. „Het is een vriend. Hij weet dat ik deze ochtend niet gestoord wil worden, en toch blijft hij bellen, denkend: hoe belangrijk kan zo'n interview nou zijn? Maar ik weet dat het hier onbeleefd wordt gevonden om toch op te nemen.”

Wat je geeft, krijg je terug, is nu zijn ervaring in Nederland. „De mensen hier zijn overal even aardig, ze proberen te helpen waar ze kunnen. Niemand doet vervelend omdat we uit een ander land komen.”

Buurman Paul en benedenbuurvrouw Nellie zijn hun beste vrienden. „Het waren de eerste mensen die we hier ontmoetten. We drinken koffie en praten over het nieuws, het weer, dat soort dingen. Ze zijn erg belangrijk voor ons,” zegt Mustafa. „I love Paul,” vult zijn vrouw aan.

„*And I love my Nederlands teacher Carolien.*” Prettige ontmoetingen, die zijn niet vanzelfsprekend, weten ze. Twee van Mustafa's broers en een zus wonen in Zweden. In de zomer zijn ze er op bezoek geweest. Mustafa: „Ik zou niet in Zweden willen wonen. De mensen daar reageren zo anders. Als ik ze vriendelijk begroette, zeiden ze nog net 'hallo' terug, maar het ging niet van harte. Afstandelijk. En ook in Duitsland was het niet zo goed als hier. Ik bezocht er een andere broer. In een winkel vroeg ik in het Engels ergens de prijs van. De man keek me alleen maar aan, zonder iets te zeggen. Spreek zeker geen Engels, vermoedde ik, dus ik probeerde het in het Duits. Nog steeds geen antwoord. Misschien kan hij helemaal niet praten, dacht ik nog. Maar toen er een andere klant binnenkwam, sprak hij ineens honderduit. Ik ben in Nederland nog nooit genegeerd.”

Het zijn de mensen die zorgen of je je ergens thuis voelt of niet, concludeert Mustafa. „Het maakt niet uit of je in een woestijn in Afrika zit of in een woestijn in Australië. Daar zit je alleen. Het zijn de mensen die het verschil maken.”

Echt wortelen, kan dat óók voor een tweede keer, op nieuwe grond, in een ander klimaat, met geuren, geluiden die niet eigen zijn? Mustafa: „Mijn wortels liggen in Syrië, natuurlijk, maar daar probeer ik niet aan te denken, want teruggaan is geen optie. Mijn dochters zullen hier zeker aarden, zij zijn nog jong. Ik verwacht dat mijn vrouw een groot deel van hun gevoel voor Nederland zal overnemen. Moeders zijn daar goed in, ze liften makkelijker mee met hun kinderen dan een vader. Maar ik heb geen heimwee. Nee, ook niet 's nachts in het donker. Voor zulke gedachten moet een aanleiding zijn, moet je ongelukkig zijn, en dat ben ik niet. Ik lig ook niet meer wakker 's nachts. We hebben trouwens ook helemaal geen tijd voor dergelijke gevoelens. We hebben het veel te druk. Ik met het helpen van andere vluchtelingen en mijn master aan de universiteit, mijn vrouw met het gezin, het huishouden en de taallessen.”

Aesha mist haar vader en haar vriendinnen. Ze belt ze bijna elke week. Om het gemis verder tegen te gaan, probeert ze nieuwe vriendschappen te sluiten, zoals met de benedenbuurvrouw. Communiceren gaat met handen en voeten, maar ze doet het. En ze is zó blij

dat ze hier is. „Soedan is mooi, maar het is er nooit veilig. Een plek waar je kinderen niet stabiel kunnen opgroeien, zo'n plek verdient het niet om 'thuis' te worden genoemd. Ik ging met een open blik en zonder angst mijn man achterna. Ik miste hem,” vertelt ze.

Dat de kinderen hun vader ook misten, bleek wel toen ze op Schiphol landden. Wachtend op de bagage ontwaarde Zoubaida haar vader. Ze rende naar hem toe, om vervolgens tegen het glas te botsen dat hen scheidde. Zoubaida hield van de schrik, Mustafa van geluk.

Man en vrouw wisselen geregeld blikken van verstandhouding, ginnegappen in het Arabisch. Een goeie chemie. „Ze is een geweldige vrouw. Er is veel liefde tussen ons,” vertelt Mustafa. Ze bespreken alles, werkelijk alles met elkaar. Elke ervaring op straat, iedere ontmoeting... Met steeds dat ene doel voor ogen: „Twee mensen beleven meer dan één. Door alles te delen, leren we ook van de ervaringen van de ander en maken we ons Nederland steeds meer eigen.”

Soms denkt Mustafa dat hij zich meer Nederlander voelt dan een Nederlander, zo goed weet hij inmiddels hoe het hier werkt. Daarom doet hij ook vrijwilligerswerk voor Vluchtelingenwerk. „Altijd vragen nieuwkomers in de azc's aan mij: hoe komt het dat jij je hier zo thuis voelt, hoe heb je dat gedaan? Ik geef dan tips. Maar doordat er veel onduidelijkheid is, hebben ze stress en heimwee. Dan is het moeilijk om mijn advies op te volgen om rustig, vriendelijk en respectvol te zijn.”

Vanzelfsprekend neemt het gezin ook deel aan de feesten die er zoal worden gevierd, zoals het Leidens Ontzet, al wisten ze niet wat ze precies vierden. „Iets met een oorlog en bevrijding. Van de Duitsers, toch? O, van de Spanjaarden.” Haring eten was nog een brug te ver, maar de kinderen genoten van de kermis.

Ook Kerstmis zal best feestelijk zijn, al zijn ze moslims. Mustafa: „Echte moslims respecteren anderen, of het nu joden, christenen of wat dan ook zijn. Als kind, in Syrië, had ik vijf vrienden. Allemaal christenen.”

Concrete plannen voor het kerstfeest hebben ze nog niet gemaakt. „We hebben nog tot 25 december. Dat is toch de datum? Misschien gaan we wel naar Dronten, naar het azc. Mijn gezin heeft mijn vorige huis nog niet gezien.” ■